Сейко Н. А.,
докторка педагогічних наук, професорка
(Житомирський державний університет ім. І. Франка)
Назарець М. В.,
здобувачка магістерського рівня
вищої освіти за спеціальністю
«Спеціальна освіта»
(Житомирський державний університет ім. І. Франка)

Вплив однолітків на формування комунікативної компетентності дітей в ігровій діяльності

У сучасних умовах реформування дошкільної освіти особливої актуальності набуває проблема формування комунікативної компетентності дітей, яка визначається як інтегрована здатність ефективно взаємодіяти з оточенням, розуміти співрозмовника, виражати власні думки та брати участь у різних видах спільної діяльності [4].

Згідно з Базовим компонентом дошкільної освіти, комунікативна компетентність є одним із ключових результатів розвитку дитини дошкільного віку, що забезпечує її соціалізацію та успішну інтеграцію в дитячий колектив [5]. Водночас сучасні науковці наголошують, що формування цієї компетентності відбувається не лише під впливом дорослих, а й у процесі взаємодії з однолітками, яка є природним середовищем соціального розвитку дитини [1].

Українські дослідники (Н. Пахомова, І. Баранець) [2] підкреслюють, що комунікативна компетентність формується у процесі комунікативно-мовленнєвої діяльності, яка включає діалог, спільну діяльність і взаєморозуміння між дітьми. Особливе значення у цьому процесі має ігрова діяльність, оскільки саме в грі діти набувають досвіду спілкування, вчаться домовлятися, розподіляти ролі та вирішувати конфлікти.

Дослідження О. Ляховець і В. Сипченка [3] доводять, що ігрова діяльність виступає провідним засобом формування соціально-комунікативної компетентності, адже вона створює умови для активної взаємодії дітей і розвитку їхнього комунікативного досвіду. Саме у грі найбільш повно реалізується вплив однолітків як значущих суб’єктів соціалізації.

Комунікативна компетентність дитини формується в процесі активної взаємодії з іншими людьми, зокрема однолітками. Саме у спілкуванні з ровесниками дитина набуває досвіду ведення діалогу,

вчиться висловлювати свої думки, аргументувати позицію, узгоджувати дії та вирішувати конфлікти.

Ігрова діяльність виступає провідним середовищем формування комунікативної компетентності. У процесі сюжетно-рольових, дидактичних, рухливих та театралізованих ігор діти взаємодіють між собою, розподіляють ролі, домовляються про правила та спільно досягають мети. Це сприяє розвитку мовлення, соціальних навичок та емоційної сфери.

Таблиця 1

Види ігор та їх вплив

Вид гри	Роль однолітків	Результат
Сюжетно-рольова	Розподіл ролей	Діалогічне мовлення
Дидактична	Співпраця	Чіткість мовлення
Рухлива	Командна взаємодія	Швидкість реакції
Театралізована	Спільна діяльність	Виразність мовлення

Ігрова діяльність створює сприятливе середовище для формування комунікативних умінь.

Вплив однолітків має як позитивний, так і потенційно негативний характер. До позитивних аспектів належать: активізація мовлення, формування навичок співпраці, розвиток емпатії та соціальної компетентності. Водночас можливі й негативні прояви: наслідування мовленнєвих помилок, конфлікти, прояви агресії або ізоляції окремих дітей.

Ефективність впливу однолітків значною мірою залежить від педагогічних умов організації ігрової діяльності. Важливу роль відіграє створення сприятливого комунікативного середовища, педагогічний супровід гри, добір відповідних ігор та врахування індивідуальних особливостей дітей.

Водночас, попри значну кількість досліджень, проблема впливу однолітків на формування комунікативної компетентності в ігровій діяльності залишається недостатньо розкритою. Зокрема, потребують уточнення механізми міжособистісної взаємодії дітей у грі, роль групових норм і статусу дитини в колективі, а також педагогічні умови оптимізації цього впливу.

Таблиця 2

Вплив однолітків на компоненти комунікативної компетентності

Компонент комунікативної компетентності	**Прояв у дитини**	**Вплив однолітків у грі**
Мовленнєвий	Вміння висловлювати думки, будувати діалог	Наслідування мовлення інших дітей, збагачення словника
Соціальний	Вміння взаємодіяти, дотримуватись правил	Формування навичок співпраці, прийняття ролей
Емоційний	Розуміння емоцій інших, емпатія	Співпереживання, реагування на емоції однолітків
Поведінковий	Контроль власної поведінки	Засвоєння норм поведінки через групову взаємодію

У таблиці 2 представлено основні компоненти комунікативної компетентності дітей дошкільного віку та розкрито специфіку впливу однолітків на їх формування в ігровій діяльності. Мовленнєвий компонент розвивається через наслідування мовлення інших дітей, що сприяє збагаченню словникового запасу та вдосконаленню граматичних структур. Соціальний компонент формується у процесі взаємодії, коли діти навчаються співпрацювати, домовлятися та приймати різні ролі. Емоційний компонент розвивається через співпереживання та розуміння емоцій однолітків, а поведінковий – через засвоєння норм і правил поведінки в групі. Таким чином, однолітки виступають важливим фактором комплексного розвитку комунікативної компетентності.

Комунікативна компетентність формується у процесі взаємодії дитини з однолітками, особливо в ігровій діяльності, яка є провідною у дошкільному віці.

Таблиця 3

Вплив однолітків на компоненти комунікативної компетентності

Компонент	**Прояв**	**Вплив однолітків**
Мовленнєвий	Висловлювання думок	Наслідування, збагачення словника
Соціальний	Взаємодія	Формування співпраці
Емоційний	Емпатія	Співпереживання
Поведінковий	Самоконтроль	Засвоєння норм

Як видно з таблиці, однолітки впливають на всі компоненти комунікативної компетентності, забезпечуючи природні умови для її розвитку.

Отже, однолітки є важливим чинником формування комунікативної компетентності дітей дошкільного віку. Ігрова діяльність виступає ефективним засобом реалізації цього впливу, забезпечуючи природні умови для розвитку мовлення та соціальної взаємодії. Подальші дослідження мають бути спрямовані на визначення оптимальних педагогічних умов організації ігрової діяльності з метою підвищення рівня комунікативної компетентності дітей.

Список використаних джерел та літератури

1. Кобилецька Л., Максимишин О. Вплив масмедіа на формування комунікативної компетентності в дітей дошкільного віку. *Науковий вісник Вінницької академії безперервної освіти.* Серія «Педагогіка. Психологія». 2025. Вип. 8. С. 102–107.
2. Пахомова Н. Г., Баранець І. В. Формування комунікативної компетентності дітей старшого дошкільного віку: теорія і сучасна практика. *Імідж сучасного педагога*. 2020. № 4 (193). С. 60–66.
3. Ляховець О. О., Сипченко В. І. Ігрова діяльність як засіб формування соціально-комунікативної компетентності дітей дошкільного віку. *Вісник Черкаського національного університету ім. Б. Хмельницького*. Серія: «Педагогічні науки». 2018. № 15. С. 77–84.
4. Шуляк С. В. Становлення комунікативної компетентності дітей старшого дошкільного віку з особливими освітніми потребами. *Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи*. 2023. Вип. 1 (9). С. 121–127.
5. Черній А., Колодич О. Комунікативна компетентність дітей дошкільного віку як спосіб розвитку соціально-емоційних стратегій поведінки. *Нова педагогічна думка*. 2025. № 3 (123). С. 54–60.